

2026:1

doi: 10.63310/edu.2026.1.64469

Andraspråksstudenter och generativ AI – en potentiell väg för att omforma akademiska literacypraktiker?

Helene Dahlström

Mittuniversitetet
<https://orcid.org/0000-0001-9228-7130>
helene.dahlstrom@miun.se

Malin Norberg

Umeå universitet
<https://orcid.org/0000-0003-3009-3159>
malin.norberg@umu.se

As higher education places increasing demands on academic reading and writing, students with Swedish as a second language face growing linguistic and epistemic challenges due to the instructional language not being their mother tongue. The integration of generative artificial intelligence (GenAI) into academic practices offers both opportunities and risks for these students. This article explores how GenAI reshapes the conditions for academic reading and writing among second-language students in higher education. Based on 16 qualitative interviews with eight preschool teacher students, the study increases knowledge about how GenAI can support language development, comprehension, and academic confidence. The findings highlight the emergence of AI-literacy as a critical competence, where students navigate GenAI with varying degrees of agency, awareness, and ethical reflection. While GenAI can foster independence and inclusion, concerns about plagiarism, overreliance, and unequal access remain. The study contributes to a deeper understanding of how GenAI affects second-language students' participation in academic discourse and discusses implications for higher education pedagogy, particularly in teacher education.

Keywords: akademiskt läsande och skrivande, andraspråksstudenter, förutsättningar, GenAI-användning, högre utbildning

Introduktion

För att lyckas i högre utbildning förväntas studenter behärska det akademiska språket, vilket kan vara särskilt utmanande för dem vars första språk inte är svenska (Lennartson-Hokkanen, 2016). AI-teknologi har visat sig vara ett kraftfullt verktyg för andraspråksstudenters akademiska läsande och skrivande, men det finns även farhågor kring dess användning (Chen et al., 2022). AI-teknologi erbjuder anpassade möjligheter att förstå och producera akademiska texter, vilket kan minska den kognitiva belastningen för studenter med svenska som andraspråk genom möjligheten att använda sitt förstaspråk (Nazari et al., 2021; Sun, 2023).

I denna studie riktas det primära intresset mot generativ artificiell intelligens (GenAI), en teknologi som möjliggör interaktiv kommunikation genom att generera strukturerade och människoliktande svar, och som bedöms ha en transformativ inverkan på akademiska läs- och skrivpraktiker (Bozkurt et al., 2023). Genom att utnyttja de interaktiva möjligheter som teknologin erbjuder kan studenter få stöd i att förstå akademiskt innehåll och utveckla sitt skrivande (Warschauer et al., 2023), vilket i sin tur kan stärka det akademiska självförtroendet (Daniel et al., 2023; Nazari, 2021; Sun, 2023).

När det gäller andraspråksstudenter framhåller Heugh et al. (2022) att GenAI kan vara ett stöd vid parafrasering och sammanfattning av texter skrivna på ett undervisningsspråk som inte är studentens modersmål. Detta kan underlätta förståelsen av textinnehåll och öka möjligheten till kritisk reflektion. I artikeln används begreppet andraspråksstudenter för att beteckna studenter med ett annat modersmål än svenska, oavsett hur långt de har kommit i sin språkutveckling.

Forskning visar att GenAI har positiva tillämpningar inom utbildning, såsom att främja livslångt lärande, erbjuda alternativa idéer, fungera som kreativ inspirationskälla, övervinna språkbarriärer och stärka språkkunskaper (Bozkurt et al., 2024). Teknologin kan även öka tillgången till och utvecklingen av kunskap, möjliggöra personligt anpassat lärande och fungera som samtalspartner i simulerade sociala interaktioner. Samtidigt lyfts begränsningar kopplade till etik, akademisk integritet, plagiat och ojämlikhet i utbildning (Bozkurt et al., 2024). Andraspråksstudenter kan löpa större risk att misstänkliggöras för AI-plagiat, eftersom deras texter – med stöd av GenAI – kan uppfattas som språkligt alltför korrekta (Warschauer et al., 2023). Andra rapporterade begränsningar är att GenAI kan generera felaktig information och källor (Daniel et al., 2023), samt att användningen av AI-teknologi kan innebära en risk för att grundläggande akademiska läs- och skrivprocesser går förlorade (Sun, 2023).

Artikeln syftar till att fördjupa förståelsen av hur andraspråksstudenter uppfattar att användningen av generativ AI påverkar och omformar deras förutsättningar för akademiskt läsande och skrivande i högre utbildning.

Studien ämnar besvara följande forskningsfrågor:

- Hur beskriver studenter med svenska som andraspråk att de använder GenAI i sitt akademiska läsande och skrivande?
- Vilka affordanser erfar och beskriver studenterna vid användning av GenAI i akademiska läs- och skrivpraktiker?
- Hur kan resultaten förstås utifrån andraspråksstudenters agens?

Studiens förväntade kunskapsbidrag är att öka förståelsen för hur studenter med svenska som andraspråk uppfattar och använder AI-teknologins resurser vid akademiskt läsande och skrivande i högre utbildning. Vidare kan resultaten bidra med insikter om hur användningen av GenAI kan skapa mer likvärdiga förutsättningar för akademiskt läsande och skrivande samt främja självständighet hos dessa studenter. Studien lyfter även studenternas röster i diskussionen om de etiska begränsningar som GenAI-användning kan medföra i högre utbildning. Kunskap om hur och till vad studenter använder GenAI kan ge värdefulla insikter för att utveckla mer effektiva och inkluderande pedagogiska metoder – något som är centralt i en tid då teknologins påverkan på utbildningssektorn växer och förståelsen för dess möjligheter och utmaningar blir alltmer nödvändig.

Tidigare forskning

Tidigare forskning på området belyser både flera positiva möjligheter för andraspråksstudenter att utveckla sitt akademiska läsande och skrivande, men lyfter även fram begränsningar gällande integritet samt utvecklingen av grundläggande läs- och skrivkunskaper. Forskningen presenteras tematiskt och omfattar både svensk och internationell litteratur.

Användning av GenAI kan öka akademiskt självförtroende

GenAI har visat sig kunna underlätta förståelsen av komplext akademiskt innehåll, vilket i sin tur kan stärka studenters självförtroende i fråga om akademisk förmåga. Enligt Bonsu och Baffour-Koduah (2023) erbjuder AI-verktyg som ChatGPT studenter möjligheten att interagera dynamiskt och få komplexa förklaringar på ett lättbegripligt språk. Deras studie visar att AI-teknologi, genom personligt stöd och förtydliganden, kan hjälpa studenter att övervinna hinder och utveckla sin förmåga att förstå utmanande material. Dessutom kan GenAI erbjuda omedelbar och skraddarsydd feedback, vilket främjar studenternas akademiska skrivutveckling (Mahapatra, 2024).

Omedelbar återkoppling är också betydelsefull för att stärka studenters akademiska självförtroende (Bonsu & Baffour-Koduah, 2023; Heugh et al., 2022; Nazari et al., 2021). När lärare ger individuell återkoppling sker det ofta med fördröjning och kan vara mindre specifik, medan AI-baserade system ger omedelbar vägledning, vilket möjliggör för studenter att direkt justera sina prestationer (Mahapatra, 2024; Zhao, 2023). Denna snabba feedback kan öka lärandet och därmed stärka självförtroendet. Mahapatras studie (2024) visar att GenAI inte bara genererar idéer utan även förbättrar grammatisk korrekthet när studenter använder verktyget interaktivt.

GenAI som interaktiv studiementor

GenAI spelar en viktig roll i att öka studenters förståelse för akademiskt ämnesinnehåll (Mahapatra, 2024). Traditionella lärmiljöer kan vara begränsade vad gäller tillgång till olika resurser och informationskällor. Detta beskrivs av Bonsu och Baffour-Koduah (2023), som förklarar att studenterna i deras studie upplevde att ChatGPT gav en omfattande förståelse av komplexa ämnen på ett lättförståeligt sätt.

GenAI kan även fungera som en tänkande partner i förståelsen av innehåll och utvecklingen av akademiskt skrivande (Ou et al., 2024; Warschauer et al., 2023). En svensk studie av Ou et al. (2024), där 1700 högskolestudenter tillfrågades om användning av och åsikter om AI-baserade språkhjälpmiddel, visade att studenterna upplevde en nära integrerad relation mellan sig själva och AI-verktyget i akademisk kommunikation. Mahapatras studie (2024) visar att studenterna även utvecklade andra centrala akademiska kompetenser såsom kritiskt tänkande, problemlösning och kommunikation. Den personliga utformningen av AI-baserat lärande ger dessutom studenter möjlighet att ta kontroll över sin lärandeprocess och bli aktiva deltagare i att forma sina akademiska framsteg.

GenAI underlättar användningen av flera språk

GenAI kan enligt Zhao (2023) fungera som stöd för andraspråksstudenter i utvecklingen av akademiska texter, då det kan generera idéer som bidrar till språkutveckling på det andraspråket. Genom att bearbeta och jämföra skillnader mellan egenförfattad text och AI-genererad text kan andraspråksstudenter utveckla sitt personliga interspråkliga system och därigenom förbättra sina akademiska kunskaper på språk som inte är modersmålet (Barrot, 2023).

I en studie av Koralage et al. (2023) framkom att den inbyggda möjligheten att använda flera språk i AI-verktyg förbättrar förståelsen av innehåll och hjälper andraspråksstudenter att använda sitt modersmål som resurs vid akademiskt läsande och skrivande. I en kontext med höga språkliga krav möjliggör den ständiga tillgången till flerspråkigt stöd att studenter kan dra nytta av sina starkare språk.

Ou et al. (2024) visar att GenAI underlättar användningen av flera språk. Respondenterna uttryckte att akademiskt skrivande numera består av en kombination av språklig kompetens, där studenternas kunskaper i olika språk integreras med GenAI. I dessa processer anpassar studenter sina språk, skrivfärdigheter och sitt tänkande genom användning av AI-genererade språkhjälpmedel. Dessa processer omfattar exempelvis lexikala, grammatiska och textuella korrigeringar samt förslag på förbättringar för att optimera det akademiska skrivandet. Enligt Ou et al. (2024) kan studenter använda en språkförmåga som överstiger vad de annars hade kunnat uppnå utan stöd från den digitala miljön. Möjligheten att växla mellan språk kan dessutom minska den kognitiva belastningen för andraspråksstudenter (Nazari et al., 2021; Sun, 2023).

GenAI utmanar kreativitet, originalitet och akademisk integritet

Begränsningar som bör beaktas i diskussioner om GenAI inom högre utbildning sammanfattas av Cerratto Pargman et al. (2024). De framhåller att AI-chattbottar är tränade på språkliga former snarare än betydelser, vilket gör att de inte kan skapa nya betydelser och ofta är opålitliga eftersom de hämtar information från internet. Vidare lyfter författarna att verktygen, som främst utvecklats för kommersiella syften, kan undergräva akademisk integritet och utvecklingen av akademisk litteracitet.

Tidigare forskning och samhällsdebatten varnar för så kallad "AI-plagiering", där GenAI används för att omformulera och skapa texter. Detta kan leda till att GenAI genererar falsk information och källor. AI-output tenderar att anpassa sig efter allmänt tillgänglig kunskap snarare än att producera professionellt och akademiskt innehåll. Även när GenAI skapar helt påhittad information kan den framstå som trovärdig (Chan, 2023; Heugh et al., 2022; Sun, 2023).

GenAI kan också utgöra ett hot mot originalitet och kreativitet (Barrot, 2023; Sun, 2023). Att använda GenAI tidigt i utbildningen kan hämma utvecklingen av grundläggande skrivfärdigheter och leda till ett beroende av teknologin, samtidigt som kunskap om dess användning saknas (Barrot, 2023; Warschauer et al., 2023). I en studie av Heugh et al. (2022) framkom att både studenter och lärare upplevde att GenAI kan hota akademisk integritet om det inte används med tydlig vägledning. Vissa studenter rapporterade att de inte visste hur de skulle använda verktygen utan att plagiera. Chan (2023) visade att studenter uppfattade direkt användning av GenAI för att generera innehåll till akademiska uppgifter som den mest allvarliga formen av fusk.

Respondenter i Bonsu och Baffour-Koduahs (2023) studie påpekade att användning av GenAI utan kännedom om dess potential kan leda till att studenter blir passiva, samtidigt som lärare inte får möjlighet att bedöma studenternas faktiska akademiska färdigheter. Detta bekräftas i Mahapatras (2024) studie, där studenter uttryckte oro över sitt beroende av GenAI. De beskrev att de tvivlade på sin egen förmåga att skriva självständigt efter att ha vant sig vid att använda GenAI. Studenter i Bonsu och Baffour-Koduahs (2023) studie föreslog att universitet borde integrera verktyg som ChatGPT i sina administrativa system för att göra dem mer tillgängliga. Misstankar om AI-plagiering och akademiskt fusk drabbar dessutom oftare andraspråksstudenter, eftersom AI-genererad text kan uppvisa en språklig korrekthet som avviker från studentens tidigare nivå (Chan, 2023; Warschauer et al., 2023).

GenAI som hot mot likvärdigheten

Införandet av GenAI i högre utbildning kan enligt flera forskare utgöra ett hot mot likvärdigheten i utbildningen. Enligt Krumsvik (2024) riskerar en ny digital klyfta och exkludering att uppstå, då de mest kraftfulla språkteknologierna i sin fulla potential är kostsamma. Alla studenter har inte likvärdig tillgång till teknologin eller internetuppkoppling, vilket även påpekas av Zhao (2023) och Warschauer et al. (2023). Ojämligheter i utbildning, språklig kompetens samt tillgång till teknik och internet påverkar vilka som kan använda dessa verktyg effektivt. De som redan är skickliga och

ambitiösa skribenter gynnas i högre grad av AI-användning, medan studenter med lägre skrivfärdigheter har svårare att dra nytta av teknologin (Warschauer et al., 2023).

Att använda GenAI kräver god digital kompetens, vilket väcker etiska frågor, eftersom inte alla har tillgång till dessa resurser (Bonsu & Baffour-Koduah, 2023; Krumsvik, 2024; Sun, 2023; Warschauer et al., 2023). Samtidigt kan AI-verktyg också ses som ett medel för att skapa mer rättvisa förutsättningar för akademiskt skrivande, oberoende av studenters kulturella eller akademiska bakgrund, tack vare den omedelbara och specifika feedback som teknologin möjliggör (Barrot, 2023). Om studenter dessutom får vägledning i hur de på ett lämpligt och effektivt sätt kan integrera dessa resurser i sitt arbete, ökar förutsättningarna för likvärdighet (Ou et al., 2024).

Sammanfattningsvis visar tidigare forskning att AI-teknologi erbjuder betydande affordanser för andraspråksstudenters akademiska utveckling, såsom möjligheter till omedelbar återkoppling, flerspråkigt stöd och interaktivt lärande. Dessa teknologiska resurser kan stärka studenternas agens genom att ge dem ökad kontroll över sin läroprocess och möjlighet att aktivt forma sitt akademiska skrivande. Samtidigt framkommer begränsningar relaterade till beroende, bristande förståelse för verktygens begränsningar samt hot mot akademisk integritet. För att GenAI ska fungera som ett stödjande verktyg snarare än ett hinder krävs, enligt tidigare forskning, medveten pedagogisk vägledning och ett kritiskt förhållningssätt till dess användning i högre utbildning.

Teoretiska utgångspunkter

Den teoretiska ramen för denna studie kombinerar ett utvidgat literacyperspektiv med begreppen affordans och agens, vilket möjliggör en flerdimensionell analys av hur GenAI påverkar akademiska läs- och skrivpraktiker för studenter med svenska som andraspråk.

Literacy förstås här som en uppsättning socialt situerade praktiker där individer interagerar med texter i olika format, medier och sammanhang (Lankshear & Knobel, 2006). För andraspråksstudenter innebär detta att literacy inte enbart handlar om teknisk läs- och skrivförmåga, utan också om att kunna navigera och delta i akademiska diskurser på ett språk som inte är deras förstaspråk. I en digital kontext, där GenAI blir allt mer närvarande, omfattar literacy även förmågan att förstå, analysera och producera text i teknikstödda miljöer (Cope & Kalantzis, 2024). I takt med att GenAI integreras i allt fler utbildningssammanhang blir det också relevant att

tala om AI-literacy. Long och Magerko (2020) definierar detta som de förmågor och resurser som gör det möjligt för individer att kritiskt utvärdera, kommunicera och samarbeta med AI-system, samt att använda dessa på ett ändamålsenligt och etiskt sätt. Senare forskning har vidareutvecklat denna definition och lyfter fram centrala aspekter såsom att känna igen, förstå, tillämpa, kritiskt granska, skapa med samt navigera AI-teknologi utifrån etiska överväganden (Almatrafi et al., 2024).

Cope och Kalantzis (2024) argumenterar för att AI-literacy innebär en omformulering av vad det innebär att vara läs- och skrivkunnig i en tid präglad av maskinellt samproducerade texter. För andraspråksstudenter kan detta innebära nya möjligheter att delta i akademiska praktiker, men också nya krav på språklig och teknologisk kompetens.

För att analysera hur andraspråksstudenter interagerar med GenAI i sina akademiska praktiker kompletteras literacyperspektivet med begreppen *affordans* och *agens*. Affordanser hjälper oss att förstå vilka möjligheter till handling teknologin erbjuder, medan agens belyser hur studenterna uppfattar, tolkar och agerar på dessa möjligheter – i relation till sina språkliga resurser, tidigare erfarenheter och utbildningskontext.

Affordanser, som är en svensk översättning av *affordance*, ursprungligen introducerat av Gibson (1986), syftar på de möjligheter till handling som en miljö eller ett verktyg erbjuder en aktör. Affordanser är i sig neutrala och existerar oberoende av individens upplevelse, men blir meningsfulla först i relation till användaren. Hutchby (2001) har vidareutvecklat begreppet där han särskilt betonar dess relationella karaktär – vilket innebär att olika användare kan uppfatta och använda samma teknologiska verktyg på olika sätt, beroende på deras tidigare erfarenheter, språkliga resurser och intentioner. När affordanser inte uppfattas eller utnyttjas kan det finnas en diskrepans mellan vad teknologin möjliggör och vad användaren har förutsättningar eller motivation att göra. I denna studie används affordanser för att analysera hur andraspråksstudenter uppfattar och erfar GenAI i akademiska läs- och skrivpraktiker.

För att förstå hur dessa affordanser kan omsättas i praktik och hur de kan möjliggöra självständighet och delaktighet i akademiska läs- och skrivpraktiker används begreppet *agens*. Enligt Biesta och Tedder (2006) är agens inte en fast egenskap hos individen, utan något som uppstår i specifika situationer där individens intentioner möter tillgängliga resurser och kontextuella villkor. Agens handlar således i artikeln om studenters möjlighet att påverka och navigera sin utbildningssituation, och formas i samspelet mellan individuella ansträngningar, teknologiska

möjligheter och institutionella strukturer. Genom att kombinera begreppen affordanser och agens möjliggörs en förståelse för både vad teknologin erbjuder och hur studenterna uppfattar, tolkar och agerar på dessa erbjudanden.

Metod

Studien bygger på 16 kvalitativa intervjuer fördelade på semistrukturerade intervjuer (Gray, 2022) och uppföljande reflexiva intervjuer (Flick, 2018). Åtta andraspråksstudenter på förskolläraryrket vid två svenska lärosäten deltog i en semistrukturerad intervju och en reflexiv intervju vardera. Nedan beskrivs studiens urval, genomförande, analysmetod, etiska utgångspunkter samt en kort reflektion över metodvalet.

Urval och genomförande

De deltagande förskolläraryrketernas förstaspråk härrör från olika världsdelar: Europa, Afrika och Asien. Av hänsyn till deltagarnas anonymitet anges inte vilka språk det rör sig om. Samtliga har genomgått sin grundutbildning i ett annat land än Sverige, och de flesta har akademisk bakgrund, med studier antingen i Sverige eller i sina hemländer. Exempel på utbildningar är: miljöingenjör, master i litteraturvetenskap, studier i lingvistik och engelsk litteratur, lärarutbildning, vårdutbildning samt fysioterapi. Studenterna är inskrivna vid två svenska lärosäten och representerar olika terminer, från första till sista, inom utbildningar som liknar varandra i upplägg, studentgruppsstorlek och policyer för GenAI.

Ett missiv skickades ut via e-post till samtliga förskolläraryrketstudenter vid de två lärosätena, med information om studien. I missivet efterfrågades deltagare som har svenska som andraspråk. På så sätt avgjorde varje individ själv om hen tillhörde studiens målgrupp. De studenter som ville delta kontaktade oss via e-post. Alla intervjuer genomfördes digitalt. Både de semistrukturerade intervjuerna och de reflexiva intervjuerna varade i 30–45 minuter vardera.

De semistrukturerade intervjuerna utgick från frågor kopplade till studiens syfte och frågeställningar. Inför de reflexiva intervjuerna fick deltagarna ett utkast av det preliminära resultatet med de preliminära temana skickat till sig, vilket intervjun sedan utgick ifrån. Studenterna reflekterade över olika delar av resultatet. De reflexiva intervjuerna styrdes inte innehållsmässigt,

utan vi ställde öppna frågor såsom: ”Har du några reflektioner kring detta?”, ”Är det något du kom att tänka på när du läste det här?” och ”Väcker detta några tankar?”. Deltagarna gavs även möjlighet att komplettera med ytterligare synpunkter kopplade till den semistrukturerade intervjun.

Analysmetod

Intervjuerna och de reflexiva intervjuerna transkriberades och analyserades deduktivt med stöd i teoretisk tematisk analys (Braun & Clarke, 2006). Begreppet *affordans* (Hutchby, 2001) användes för att koda och kategorisera materialet. Analysen genomfördes gemensamt och följde stegen i tematisk analys (se tabell 1).

Först bekantade vi oss med materialet genom att läsa igenom det i sin helhet. Därefter kodade vi allt material tillsammans för att identifiera specifika betydelser som var relevanta för våra begrepp och forskningsfrågor (Braun & Clarke, 2022). I denna fas kodades och kategoriserades ord och meningar relaterade till studiens teoretiska ramverk. I nästa steg användes koderna för att identifiera konceptuella mönster, vilket ledde till framväxten av preliminära teman. Dessa teman prövades mot våra teoretiska utgångspunkter och forskningsfrågor, och de slutliga temana fastställdes.

Slutligen användes begreppet studenters *agens* (Biesta, 2007) för vidare tolkning och fördjupad analys av de teman som framträtt.

Tabell 1.

Teoretisk tematisk analys (Braun & Clarke, 2006)

Analyssteg	Beskrivning
1	Intervjumaterialet transkriberades och lästes igenom flertalet gånger
2	Koder skapades utifrån de teoretiska begreppen <i>affordans</i> och <i>agens</i>
3	Koderna sorterades under potentiella teman
4	Temana testades och kontrollerades
5	Temana definierades och namngavs slutgiltigt

Etiska utgångspunkter

Innan studien genomfördes gjordes en etikprövning hos Etikprövningsnämnden, vilken godkändes. Allt insamlat material har bearbetats och lagrats i enlighet med universitetets datasäkerhetsplan samt i enlighet med EU:s allmänna dataskyddsförordning (GDPR, EUR-lex, 2016/679). Studien utgår från Vetenskapsrådets (2017) etiska riktlinjer avseende sekretess, tystnadsplikt, konfidentialitet och aidentifiering.

Studenterna fick information om studien både skriftligt, via ett missiv, och muntligt före intervjuerna. I samband med intervjutillfällena gav de sitt informerade samtycke till att delta i studien. Eftersom en av forskarna vid tidpunkten för datainsamlingen var undervisande lärare för några av deltagarna, genomfördes dessa intervjuer av den forskare som inte hade någon undervisningsrelation till studenterna.

Metodreflektion

Vi valde en studiedesign som bygger på semistrukturerade intervjuer med uppföljande reflexiva intervjuer. Genom att studenterna gavs möjlighet att komplettera det de tidigare uttryckt i intervjuerna, ökade studiens trovärdighet. De reflexiva intervjuerna bidrog dessutom till ett mer omfattande och nyanserat datamaterial än vad enbart semistrukturerade intervjuer hade kunnat ge. De reflexiva intervjuerna styrdes av de delar i det preliminära resultatet som väckte studenternas intresse.

Under genomförandet av de reflexiva intervjuerna noterade vi att datamaterialet nådde en mättnadspunkt, då studenternas berättelser visade tydliga överensstämmelser och igenkänning. Urvalet baserades på studenternas egna aktiva val att delta, utifrån definitionen ”har svenska som sitt andraspråk”. Det innebar alltså att studenterna själva fick avgöra om de utgjorde målgrupp för studien eller inte. Åtta studenter valde att delta, och med tanke på studiens kvalitativa ansats och valda design bedömer vi att materialet var tillräckligt för att uppnå studiens syfte.

En oväntad men positiv aspekt var att flera studenter visade intresse för forskningsdesign och ville veta mer om vetenskapliga studier. Vi tolkar detta som ett uttryck för att de kände sig inkluderade i en pågående forskningsprocess. De områden som särskilt väckte intresse var transkribering, resultatredovisning samt skillnader mellan kvalitativa och kvantitativa studier. Sammantaget är vi mycket positiva till användningen av reflexiva intervjuer som ett komplement till semistrukturerade intervjuer.

Intervjuerna genomfördes digitalt, vilket innebar både fördelar och nackdelar. En potentiell nackdel är att den personliga kontakten mellan intervjuare och deltagare kan försvagas, då den digitala interaktionen inte fullt ut ersätter det fysiska mötet (Bryman, 2018). Båda forskarna hade dock stor

vana vid digitala intervjuer och kunde därför tillämpa strategier för att skapa ett gott samtalsklimat även i digital miljö.

En generell metodologisk risk med intervjuer är att deltagare kan anpassa sina svar. Detta beaktades under intervjuerna. En styrka i den valda designen var att vi mötte deltagarna vid två tillfällen, vilket ökade tillförlitligheten i deras utsagor. En ytterligare fördel med digitala intervjuer var tillgängligheten, då studenterna var geografiskt spridda över landet och fysiska möten inte var möjliga att genomföra.

Gällande överförbarhet av studiens resultat är förstås varje students beskrivningar och förhållningssätt unikt och situerat. Det innebär att resultaten för studien inte kan generaliseras att gälla för alla andraspråksstudenter. Dock kan resultatet ge ett visst mått av allmängiltighet då de här studenternas beskrivningar och förhållningssätt kan ses som exempel och på så sätt fånga allmängiltiga inslag som kan appliceras på andra andraspråksstudenter studiesituationer.

Resultat

Resultatet visar andraspråksstudenters användande av och förhållningssätt till GenAI i akademiska läs- och skrivpraktiker. Inledningsvis presenteras resultat relaterat till *andraspråksstudenters beskrivningar av affordanser* åtföljt av *andraspråksstudenters upplevda agens*. Studenternas uttalanden är numrerade efter individer från S1–S8.

Alla studenter uppgav att de använde GenAI som möjliggörande för språkligt stöd såsom översättning och för att finna synonymer för att utveckla det svenska språket. Vissa av studenterna uppger att de använt GenAI och att de fått information om GenAI från sociala medier eller från anhöriga som exempelvis make eller barn. Andra uppger att de aldrig hade använt denna teknologi och en uttrycker detta enligt följande: “Jag har inte använt AI någonting. De säger att du borde använda det, men jag vågar inte. Jag vill förstå på riktigt, jag vet inte ens hur de ser ut, jag vill inte använda dem” (intervju S6). Och en annan student uttrycker: “Det är inte kunskap att använda AI det är samma sak som plagiat” (intervju S8).

Vid den reflexiva intervjun nämner flera studenter att de blivit mer intresserade av GenAI och som en student uttryckte att hon “fått upp ögonen på hur andra använder AI. Spännande. Men olik

mig” (reflexiv intervju S7). En annan student beskriver att dessa kunskaper kan behövas i framtiden även om hon inte i dagsläget anser att hon behöver använda GenAI för sina studier.

Andraspråksstudenters beskrivningar av affordanser i läs- och skrivpraktiker

De teman som skapades i relation till andraspråksstudenters beskrivningar av affordanser är: 1) *Språkstödsaffordans*, 2) *Förståelseaffordans*, och 3) *Likvärdighetsaffordans*.

Språkstödsaffordans

Studenterna uppger att GenAI skapar möjligheter för individuellt språkstöd, vilket enligt studenterna betyder mycket för dem. Studenterna uttrycker att det faktum att de inte har svenska som sitt förstaspråk medför ett behov av språkstöd i form av översättning, meningsbyggnad, ordförståelse och synonymer när det gäller akademiskt läsande och skrivande och att GenAI är en del av deras språklärande. Några av studenterna reflekterar över att GenAI kan fungera som komplement till lärares stöd. En av studenterna uttrycker:

Om man kan få hjälp av AI som språkstöd och för att förstå svenska språket kan det vara bra för skolan har inte så mycket resurser att ge alla som har svenska som andraspråk stöd gällande språket. Det vore jättebra om den kan läsa din text och berätta vad du gjort fel och förklara vad du kan göra bättre det vore jättebra. Nu ber jag min man läsa och tala om vad jag gör för fel om man hade ett program som gör att man kan bli medveten om vad som är fel och hur man kan utveckla det som är fel. Grammatik och sånt (intervju S2).

Under den reflexiva intervjun framkommer att studenterna önskar en större tydlighet från universitetets sida gällande om och i så fall när det är tillåtet att använda GenAI i sina studier. GenAI skulle kunna fungera som ett reellt språkstöd för andraspråksstudenter och studenterna visar hög grad av medvetenhet gällande det oetiska i att plagiera GenAI-genererad text. Rädslan för plagiat medför dock ibland att de helt avstår från att använda GenAI som språkstöd, det vill säga att de väljer att inte utnyttja de affordanser som finns. En student uttrycker sig så här:

Det skulle vara ett bra språkstöd om man fick veta av universitetet att man får använda AI för grammatik och stavning. Nu törs man nästan inte för man vill inte hamna i plagiat. Lärarnas uppgift är ju inte att rätta språket så det borde vara bättre om vi fick använda AI. (reflexiv intervju S4)

Förutom ett reellt språkstöd för att kunna läsa och skriva akademisk text på svenska framkommer också att GenAI möjliggör att enkelt växla mellan olika språk, vilket spelar en viktig roll i att erövra ett nytt språk.

Studenterna upplever att GenAI erbjuder möjligheter att spara tid i det akademiska läsandet och skrivandet. Det som gör teknologin tidsbesparande är möjligheter att snabbt finna sökord via exempelvis GenAI eller att använda verktygen som en form av snabbt lexikon. Detta kan vara till stöd för andraspråksstudenter vars studier blir mer tidskrävande än andra studenter på grund av språkliga utmaningar. Ett annat användningsområde för att spara tid är att få hjälp att snabbare få förklaring och förstå vetenskapliga begrepp: ”Bra att få hjälp med att förstå vetenskapliga begrepp. Bra om man har balans, man får ett bredare ordförråd då, men man kan vara utan. Det är något roligt, som ett nytt lexikon fast snabbare” (intervju S5).

Citatet indikerar att användning av GenAI kan innebära både ökat svenskt ordförråd och att få stöd i att förstå vetenskapliga begrepp. Studenter beskriver att ”man kan vara utan”, vilket går att förstå som att studenten på egen hand kan klara utbildningen och har balans i sitt användande av AI. Vid den reflexiva intervjun problematiseras och reflekteras det dock över om detta med snabbhet verkligen enbart är positivt. En student uttrycker då: “När man ska lära sig så måste det ta lite tid. Varför måste det gå så fort? Då missar man jättemycket” (reflexiv intervju S3). Studenten i citatet beskriver här en farhåga med att spara tid och att lärande är en process som måste få ta tid. Det kan ses som en indikation på att studenterna anser att det inte alltid sker ett lärande vid användning av GenAI vid akademiskt läsande och skrivande. Vidare uttrycks vikten för andraspråksstudenter att ständigt utveckla det svenska språket och att detta kan försvåras vid användning av GenAI. Ett exempel som ges är att låta GenAI göra en översättning av det som ska uttryckas i stället för att själv fundera över ordval. Något annat som framkommer i relation till språkutveckling är vikten att få äga språket i sina texter:

Jag tycker om att använda de ord som jag redan behärskar. Å ena sidan för att jag känner mig trygg med hur man använder orden och å andra sidan för att jag vill att mina texter präglas av mitt språk. (Intervju S7)

Studenten framhåller att det dels handlar om att känna trygghet i att ha kunskap om vad de ord som används i texten betyder, dels om att få sätta sin egen prägel på texten. Vid de reflexiva intervjuerna fyller två studenter på med att beskriva att det, för andraspråksstudenter, krävs hårdare jobb för att få förståelse och kunskap och för att nå fördjupade kunskaper och att det finns en risk

att inte någonsin lära sig det nya språket om språkstöd alltid används. Dock framkommer andra uppfattningar som att det visst går att äga kunskapen som skapas via användning av GenAI: "Det är ändå en kunskap men en annan, kanske bredare kunskap. Man kanske inte kan lika mycket utantill som den som läser böcker men man kan tänka lite utanför boxen" (intervju S5). Eller som en annan student uttrycker vid den reflexiva intervjun:

Jag har börjat tänka att läsa i böcker egentligen är samma grej som att använda digital teknologi. Man läser, skriver om, omarbetar och kommer fram till sina slutsatser och avgör om det är användbara kunskaper. Så om du vill använda AI så kan du göra det, men du måste jobba på samma sätt, det måste filtreras genom din hjärna. (Reflexiv intervju S3)

Utifrån detta kan en tolkning om att det handlar mer om vad GenAI används till snarare än om GenAI ska användas eller inte göras.

Förståelseaffordans

En annan handlingsmöjlighet som framkommer är att GenAI skapar möjligheter att förstå komplext innehåll på svenska. Denna möjlighet kan förstås som både en möjlighet att bättre förstå språket och som möjlighet att få förklaringar som stöttar förståelsen av vetenskapligt innehåll. En student beskriver denna möjlighet på följande vis:

Först gjorde jag en egen sammanfattning, sen jag bad honom [ChatGPT] om att göra en sammanfattning av samma text så kunde jag se om jag hade förstått. Ser de likadana ut eller har jag helt fel, jag kunde jämföra och förstå bättre. Så gjorde jag med svårare texter. Då var jag nöjd när jag fick samma resultat eftersom då hade jag förstått (intervju S1).

Citatet indikerar att GenAI används för att förstå ett komplext textinnehåll både genom att få en sammanfattning av innehållet men också genom att kontrollera den egna förståelsen av texten. Andra berättelser handlar om att studenter använder GenAI för att kunna tillgodogöra sig svår kurslitteratur på svenska. De använder då GenAI som stöd genom att be om enklare förklaringar på textinnehåll som gjorde att de sedan kunde fortsätta läsa i kurslitteraturen. Här synliggörs således två möjligheter för andraspråksstudenter att få stöttning i att förstå vetenskaplig text.

Studenter beskriver också att de använder GenAI interaktivt för att bättre förstå uppgifter och förklaringar till ord och begrepp, vilket en student exemplifierar:

EDUCARE

Bra för att få hjälp med hur man kan förstå uppgifter mer. Man kan ställa frågor. Man får tydligare svar. Vad menas med det här ordet? Kan du ge ett exempel? Kan du ge synonymer? Den [ChatGPT] ger mer tydlighet. (Intervju S4)

Vid den reflexiva intervjun framkommer vikten av att få stöttning när det gäller att förstå instruktionen till en uppgift än mer. Studenterna anser att hur en instruktion är formulerad, kan utgöra själva hindret för att utföra en uppgift korrekt och menar att GenAI då kan ge tydliga svar. Vidare uppger studenterna att GenAI kan fungera som digitalt stöd i form av en interaktiv, digital vän. En student säger:

AI kan vara som en digital kompis, pluggkompis, en data som hjälper dig att få ny information. Men som vi sagt många gånger, att man måste vara försiktig. Men det kan också vara en hjälp fast man har sin studiegrupp. Det har varit flera gånger som jag suttit och tänkt och tänkt och sedan en googling och då förstår jag. Som ”barnets perspektiv” och ”barnperspektiv”. Så det är ett bra stöd, men man måste vara försiktig. (Reflexiv intervju S5)

Vid den reflexiva intervjun resonerade studenterna mer om att se GenAI som en digital vän. Det framkommer vissa förbehåll gällande hur hjälpsam denne vän egentligen är och om GenAI ska ses som en vän då det inte alltid går att lita på de svar som genereras från GenAI. Studenterna uttrycker att GenAI kan vara ett stöd för att förstå och att den kan fungera som en slags handledare när de löser akademiska uppgifter, men att den inte får göra hela jobbet. Det finns en gräns och det finns hinder för att använda GenAI, uttrycker de.

Risken med plagiat och fusk relateras till vad som är tillåtet när det gäller användningen av GenAI men också vilken inverkan på lärande och kunskap som GenAI kommer att få i framtiden. Detta innebär att kunskap om GenAI ses som en förutsättning för att kunna undvika att använda GenAI på fel sätt och därmed undvika risk för plagiat och fusk. En student beskriver ett förhållningssätt till GenAI som hon använder för att inte riskera att hamna i plagiat:

Jag väljer mina frågor så jag inte får direkt svaret, utan svaret ska inspirera mig. Jag ställer frågor för att förstå uppgiften mer, sedan skriver jag. Om man frågar direkt så blir det svårt att gå vidare, man fastnar vid ChatGPTs formuleringar, det kommer inga andra idéer. Man fastnar. (Intervju S4)

Så studenten arbetar medvetet med GenAI och har en tydlig målsättning med användandet. Hon visar en medvetenhet om att GenAI skulle kunna göra mer, och exempelvis ge formuleringsförslag, men att detta inte gynnar hennes egen skrivprocess utan tvärtom hämmar den. En annan student beskriver svårigheten i att veta var gränsen för plagiat och fusk går. Hon säger:

Man vet ju inte vad som är för mycket. På sistone så har det varit svårt att inte ta för mycket hjälp. Att inte utmana sig. Det är så lätt, man bara skriver en fråga och så får man svar. Som förr i tiden, om man läste en bok, då får man mer tankar än nu då man söker. Jag vet inte om det finns en gräns? [...] Man ska inte säga "Skriv en text", det är fel, då är det plagiat. Det går så fort med ChatGPT, men det är en risk. (Intervju S5)

Studenten lyfter problematiken med var gränsen går för plagiat och fusk. Hon beskriver å ena sidan att det är viktigt att använda GenAI på rätt sätt och inte överlämna för mycket av skrivandet till teknologin, men å andra sidan att det kan vara svårt att inte tänja på gränsen då teknologin är både tillgänglig och snabb. Ytterligare en risk som beskrivs kan relateras till falsk information och att bedöma sanningshalten i den information som GenAI genererar. En student uttrycker: "Jag vet inte var informationen kommer från. Vem det är som gjort verktyget? Jag vet inte vilket syfte det är med informationen" (intervju S6). Här är oron en annan och studenten lyfter aspekten av att vara en kritisk läsare där läsaren behöver ha kunskaper om hur informationen skapas och vilka som är ansvariga för AI-verktyget för att därigenom kunna vara vaksam på om avsändaren kan ha dolda intentioner.

Likvärdighetsaffordans

Att användning av GenAI kan innebära större möjligheter för en likvärdig utbildning framkommer på olika sätt. Studenterna har önskemål om en kurs eller en utbildning i AI-användning, gärna tidigt i utbildningen, som behandlar hur verktyget kan användas samt vad som kan undvikas för att inte riskera plagiat och fusk. Exempelvis kan det vara bra att bli medveten om hur verktyget går att använda för att hitta synonymer och att stötta språkligt ansåg studenterna. Studenterna uttrycker även att mer kunskap kan innebära att färre studenter blir anklagade för plagiat och fusk. "Jag tror att vi inte använder AI på samma sätt, det vore bra om vi fick undervisning eftersom det kan gå illa och man kan bli avstängd om man inte har kunskapen" (intervju S1). Det framkommer även att studenterna har en insikt i att alla inte har samma stöd från familj och vänner därför kan kunskapen om GenAI skilja sig åt. Några av de tillfrågade studenterna har stor erfarenhet av att använda GenAI och vet därmed på vilket sätt GenAI kan användas som ett stöd och inte ett hinder. Andra berättar att de aldrig provat GenAI både på grund av att de inte vet hur de skulle gå till väga och av rädsla för att använda den på ett inkorrekt sätt. Utifrån det ser studenterna ytterligare en vinst med utbildning inom lärarprogrammet då det skulle ge bättre förutsättningar att använda GenAI på ett relevant sätt som kan bidra till jämlikhet:

EDUCARE

Det finns ju olika förutsättningar gällande vem som har kunskap. Den som har kunskap får möjlighet att kunna välja vad man kan använda den till. Om man inte vet hur man ska använda AI är det kanske bättre att man undviker det så att man inte hamnar i fusk. Det handlar om kunskap helt enkelt. (Intervju S6)

Ovanstående citat indikerar att studenterna uppfattar en risk för ojämlikhet då studenter har olika digital kompetens och olika erfarenheter av AI. Den ojämlika kunskapen kan innebära att de som redan har god digital kompetens kan dra nytta av de affordanser som GenAI erbjuder. En student resonerar i en reflektion om att utbildningen bör tillåta och uppmuntra användning av GenAI för att möjliggöra mer stöd till studenter. Detta kan tolkas som att användning av GenAI kan ge ökade möjliggörande för likvärdighet i utbildningen. I samma resonemang uttrycks att lärarens roll kan börja att ifrågasättas om mycket information och stöd i det akademiska skrivandet kan genereras ur AI:

Jag tycker att utbildningen bör börja använda ChatGPT. Lärarens funktion kan ifrågasättas om vi har tillgång till ChatGPT. Då kan studenter få uppgifter, information som de arbetar med själva, läser litteratur, med andra studenter och får stöd av ChatGPT. Då behöver inte läraren ge råd om tex här ska du ha syfte, frågeställningar, utan då kan man se filmer, få hjälp av ChatGPT. Och klockan två på natten kan du få hjälp med hur man skriver en uppsats. Stödet kan man få från AI i stället för läraren, när som helst, om du har internet. (Intervju S3)

Citatet indikerar ett antagande om att lärarens roll i utbildningen kan komma att förändras i och med att GenAI erbjuder det stöd som en lärare kan ge gällande akademiskt läsande och skrivande. Detta skulle i förlängningen kunna bidra till ökad likvärdighet. Det framkommer även ett annat perspektiv på eventuella begränsningar för att använda GenAI i stor utsträckning från en av studenterna. Hennes reflektion, vid den reflexiva intervjun, är att det framstår som om GenAI är någonting dåligt och något som inte bör användas och hon menar att det är precis tvärtom. Studenten beskriver GenAI som ett starkt verktyg som ger bra stöd i studierna, inte bara för andraspråksstudenter utan för alla studenter och hennes uppfattning är att GenAI behövs för att kunna "vara med i matchen för att kunna prestera på en högre nivå" (intervju S1).

Andraspråksstudenters upplevda agens

De teman som skapades i relation till andraspråksstudenters upplevda agens är: 1) *utrymme för ökat självförtroende*, 2) *utrymme för ökad självständighet* och 3) *utrymme för flexibilitet i studierna*.

Utrymme för ökat självförtroende

Studenters agens handlar här om studenters möjlighet att vara delaktiga i sitt eget lärande. Studenterna uttrycker att användning av GenAI ger utrymme för att förstå komplext innehåll, vilket i förlängningen kan göra att de kan uppleva att de behärskar både innehåll och språk. Studenterna upplever att användning av GenAI kan ge stöd i förståelsen av komplext innehåll vilket kan innebära stärkt självförtroende eftersom teknologin ger stöd utan att döma, vilket exemplifieras av en student: "Det blir enklare att förstå. Man vågar mer. Man provar och vet att den rättar. Man behöver inte vara rädd för man får hjälp, ja det underlättar" (intervju S2).

Vid den reflexiva intervjun är det flera studenter som reflekterar över utrymmet för ökat självförtroende och igenkänningsfaktorn uttrycks som stor. En student reflekterar enligt följande:

Man ska inte vara rädd för det. Om man tar bort det där med plagiat och att man använder AI på ett bra sätt då kan man känna att man kan. Man behöver bara sig själv och sin dator och så kan man skriva en hel text. Man kan träna på att skriva och så har man sin digitala kompis bredvid sig. Man ska inte vara rädd. (Intervju S5)

Men, det visade sig att användning av GenAI i relation till ökat självförtroende inte anses oproblematiskt av studenterna. Risken av att bli allt för beroende av GenAI i sitt skrivande, kan istället påverka självförtroendet negativt. Studenterna uttrycker en oro för att användningen av GenAI skulle kunna leda till uppfattningen om att inte klara av sina studier utan GenAI. En student säger "Men man ska inte använda AI hela tiden, utan ibland. Inte för mycket. Det är lite läskigt att bli beroende av det" (intervju S5).

Det framkommer även vid den reflexiva intervjun att möjligheten att fråga GenAI för att våga mer kan innebära att interaktionen med studiekamraterna minskar. Om stödjande aktiviteter i studiegruppen som exempelvis att läsa varandras texter och att ta hjälp från varandra ersätts av att studenterna frågar GenAI kan detta innebära att ett sämre självförtroende skapas. "Man kanske inte törs fråga saker man inte förstår inför en grupp" (intervju S7) resonerar en av studenterna. En sådan utveckling kan innebära att studiegrupperna och det gemensamma lärandet krymper och det individualiserande lärandet ökar.

Utrymme för ökad självständighet

Studenterna anser att GenAI kan främja självständighet genom ständigt erbjudande av stöd, vilket minskar beroendet av lärare eller andra stödpersoner. De föreslår att utbildningen bör integrera GenAI för att ge kontinuerligt stöd, vilket skulle möjliggöra för studenter att ta större ansvar för sitt eget lärande. Nedanstående citat agerar som exempel på hur studenterna upplever att de får större självständighet: "När jag använder AI underlättar det jättemycket. Man kan bli mer självständig om man inte behöver fråga någon. Ingen vet heller om att jag behöver stöd. Jag kan sköta det själv, med datorn" (intervju S4).

Citatet indikerar att studenten uppskattar att inte behöva avslöja behovet av stöd och att hon vill uppfattas av både sig själv och andra som kompetent. Men användande av GenAI i för stor utsträckning kan även innebära en försvagad självständighet såsom en annan student uttrycker det: "Man kan tvivla på sin egen kompetens om man använder GenAI för mycket. Man tror inte på att man kan skriva utan. Man tappar tron på sig själv" (reflexiv intervju S5).

Det visade sig att studenterna ser en risk med att GenAI kan innebära att inte äga sin egen kunskap. En aspekt av detta var uppfattningen om uteblivet lärande om GenAI skriver texten. En student beskriver att det är lockande att använda GenAI för enkelhetens skull och att det, förutom att leda till att lärandet uteblir, även medför minskad kreativitet eller lättja. En annan student uttrycker detta med att inte äga sin kunskap på följande sätt:

Jättestora risker, att man blir för beroende. Att man inte lär sig, bara kopierar text. Att lärandet försvinner. Man bara läser det som kommer upp och jaha, så här är det. Inte gör det jobb man ska göra. Vi skriver för att bevisa att vi förstår ämnet. Om man använder sig för mycket av AI så blir det att man inte förstår ämnet. Att man inte utmanar sig. Inte sätter sig in i ett ämne. (Intervju S5)

Citatet ovan belyser att lärsituationer, lärande och kunskapande kan utebli vid fel användning av GenAI enligt studenterna och bör därför undvikas. Studenterna beskriver också mer explicit sådant som påverkar lärandet negativt i användandet av GenAI. En aspekt som framkommer är att kunskaperna inte blir djupa och att lärandet gynnas mer av analogt arbete där hjärnan och händerna får arbeta. De framhåller att arbetet behöver ske i lagom takt, där GenAI ger för mycket information för snabbt. Vidare görs ett resonemang om att GenAIs intåg i akademiska läs- och skrivpraktiker kan medföra förändrade roller för både lärare och studenter i utbildningen. Vid den reflexiva intervjun betonar studenterna att läraren har en oumbärlig roll som inte kan ersättas av

maskiner. GenAI kan avlasta läraren genom att hantera enklare frågor, vilket frigör tid för läraren att fokusera på det mellanmännliga och mer komplexa aspekter av undervisningen anser de. Studenterna är medvetna om att GenAI kan stödja självständighet i akademiskt skrivande genom att förtydliga instruktioner och erbjuda hjälp när som helst. Detta underlättar för studenter att bli mer självständiga. Samtidigt betonas att mänsklig kommunikation och interaktion är oersättlig, särskilt för blivande förskollärare.

Utrymme för flexibilitet i studierna

Studenterna beskriver hur flexibiliteten i studierna gör det möjligt att kombinera studier med föräldraskap och andra åtaganden. Möjligheten att studera när som helst och att kunna dela upp studiedagen är exempel på hur studenters agens möjliggörs genom att studenter kan anpassa sina studier efter sina behov och livssituationer. En student uttrycker: ”Bra att kunna studera när jag vill, bra för att kombinera med föräldraskap, små barn. Jag kan läsa när jag vill, dela upp studiedagen och läsa till exempel en stund på kvällen. Bra vid VAB och annat också” (intervju S3).

Citatet ovan är ett exempel på att användning av GenAI kan innebära att studenters utrymme för flexibilitet i studierna ökar. Som tidigare nämnts så upplever studenterna att GenAI även möjliggör att få språkligt och innehållsligt stöd i studierna på ett flexibelt sätt. Flexibilitet i studierna kan också innebära en baksida enligt studenterna eftersom det kan vara svårare att ta sig tid för återhämtning när det alltid är möjligt att studera.

Diskussion

Denna studie har undersökt hur andraspråksstudenter i högre utbildning beskriver sitt användande av och förhållningssätt till GenAI i akademiska läs- och skrivpraktiker. Resultaten visar att GenAI uppfattas och används med både försiktighet och nyfikenhet. I likhet med tidigare forskning (Mahapatra, 2024; Bonsu & Baffour-Koduah, 2023) framkommer att GenAI kan fungera som ett stöd för att förstå komplexa texter, utveckla språkfärdigheter och stärka det akademiska självförtroendet. Flera studenter visar även prov på en kritisk och medveten användning av GenAI, där teknologin används som ett stöd snarare än en ersättning i det akademiska arbetet. Genom att jämföra egna texter med AI-genererade versioner, eller använda GenAI för att tolka uppgiftsinstruktioner och förstå akademiska krav, utvecklar de strategier som både stärker deras

EDUCARE

språkliga uttryck och fördjupar förståelsen för akademiska normer. Förutom ett reellt språkstöd för att kunna läsa och skriva akademisk text på framkom också att GenAI möjliggör att enkelt växla mellan olika språk, vilket spelar en viktig roll i att erövra ett nytt språk. Ett återkommande motiv i studenternas resonemang är också viljan att undvika risken för plagiat – inte bara genom att undvika direkt kopiering, utan genom att aktivt reflektera över gränsen mellan inspiration och självständigt arbete.

Dessa beskrivna praktiker kan förstås som uttryck för en form av AI-literacy, där teknologin integreras i studenternas sätt att läsa, skriva och tolka akademiska texter. I linje med Cope och Kalantzis (2024) samt Long och Magerko (2020) handlar AI-literacy i detta sammanhang om mer än teknisk kompetens – det rör sig om en förmåga att kritiskt navigera AI-genererat innehåll i relation till akademiska språkrav och normer. Genom att se dessa handlingar som socialt situerade praktiker, där GenAI blir en del av studenternas akademiska vardag, är det möjligt – med stöd i Lankshear och Knobel (2006) – att förstå användningen av GenAI som en del av bredare literacy-processer, där både teknologisk och akademisk kompetens samverkar.

Resultaten visar också att GenAI upplevs som ett tidsbesparande verktyg. För andraspråksstudenter handlar detta inte enbart om effektivisering, utan om att hantera de språkliga hinder som gör studier mer tidskrävande än för studenter med svenska som modersmål. Möjligheten att snabbt finna sökord eller använda GenAI som lexikon framstår som särskilt viktig. Dessa fynd kan förstås i ljuset av tidigare forskning som visat att GenAI kan underlätta förståelsen av akademiska texter och stärka självförtroendet (Bonsu & Baffour-Koduah, 2023; Heugh et al., 2022; Mahapatra, 2024). Samtidigt framkommer en dubbelhet i materialet: GenAI kan bidra till trygghet i skrivandet, men också riskera att hämma språkutvecklingen på det svenska språket om teknologin används som genväg. Detta ligger i linje med Zhao (2023) och Barrot (2023), som menar att GenAI kan främja språkfärdighet men också skapa risk för beroende och minskad självständig utveckling.

En annan central aspekt är relationen mellan språkstöd och ägarskap över språket. Flera studenter betonar vikten av att låta egna ord prägla texten för att känna trygghet och autenticitet. Här finns en tydlig spänning mellan GenAI som ett stöd i lärandeprocessen och rädslan för att språket inte längre ska upplevas som ”eget”. Detta kan relateras till Cerratto Pargman et al. (2024) och Chan

(2023), som varnar för att AI-genererat innehåll kan hota både akademisk integritet och utvecklingen av en personlig akademisk röst.

Dessutom visar resultaten att studenternas agens – deras möjlighet att fatta självständiga beslut och forma sitt lärande – är nära kopplad till deras AI-literacy. För andraspråksstudenter blir denna fråga särskilt komplex, eftersom deras agens också påverkas av de språkliga utmaningar de möter. Att använda GenAI kan ge en känsla av ökad självständighet genom att snabbt erbjuda språkligt stöd eller tolkningar av akademiska krav, men det kan också skapa en oro för att tappa kontrollen över det egna lärandet och språkets utveckling. Här framträder en spänning: samtidigt som teknologin kan bidra till inkludering i den akademiska gemenskapen, kan den också förstärka känslan av beroende. Att vissa andraspråksstudenter väljer att avstå från GenAI på grund av rädsla för plagiat eller osäkerhet kring korrekt användning visar att agens inte är något givet, utan något som begränsas eller möjliggörs av språkliga villkor, normer och institutionella strukturer.

En annan central aspekt som denna studie belyser är frågan om likvärdighet. Tidigare forskning har visat att GenAI kan bidra till ökad tillgång till akademiskt språk och innehåll (Zhao, 2023; Barrot, 2023), men också att teknologin riskerar att förstärka ojämlikheter (Krumsvik, 2024; Warschauer et al., 2023). Resultaten i föreliggande studie bekräftar denna dubbelhet: vissa studenter har tillgång till tekniskt och socialt stöd som möjliggör ett effektivt användande av GenAI, medan andra saknar både kunskap och trygghet i användningen. Detta pekar på behovet av att se AI-literacy som en pedagogisk rättighetsfråga – där utbildningen har ett ansvar att ge alla studenter möjlighet att utveckla de färdigheter som krävs för att använda GenAI på ett etiskt, effektivt och självständigt sätt. Enligt Sperling et al. (2024) är det avgörande att AI-literacy integreras i undervisningen för att förbereda studenterna med den kunskap de behöver för att reflektera över och hantera AI-användning i sina studier och framtida arbetsliv.

En ytterligare aspekt som aktualiseras i studien är relationen mellan användning av GenAI och synen på kunskap. Resultaten visar att flera studenter uttrycker oro för att förlora ägarskap över sin kunskap, att bli beroende av teknologin eller att inte utveckla grundläggande skrivfärdigheter. Dessa farhågor återfinns även i tidigare forskning (Barrot, 2023; Sun, 2023) och aktualiserar behovet av att lärarutbildningar reflekterar över hur GenAI påverkar både examinationsformer och den kunskapssyn som förmedlas. Om AI-användning leder till ökad användning av salstentamina som

säkerhetsåtgärd, riskerar detta att signalera en snäv och individualistisk syn på kunskap – något som står i kontrast till en mer situerad och mångfacetterad förståelse av lärande. Här har lärarutbildningen ett särskilt ansvar att vara förebildlig i hur GenAI integreras i undervisning och bedömning.

Sammantaget visar resultaten att GenAI:s roll för andraspråksstudenter skiljer sig från dess roll för studenter i allmänhet. För de flesta förstaspråksstudenter kan GenAI ses som ett verktyg för effektivisering och idéutveckling. För andraspråksstudenter är teknologin samtidigt ett språkstöd, en resurs för inkludering och en potentiell risk för beroende. Det är i denna spänning mellan stöd och risk – mellan språkstöd, språkutveckling och akademisk integritet – som deras erfarenheter blir särskilt intressanta.

Slutsats

Denna studie visar att GenAI kan fungera som ett stöd för språklig utveckling, förståelse och självständighet hos studenter som möter akademiska krav på ett språk som inte är deras modersmål. Genom att synliggöra andraspråksstudenters erfarenheter och uppfattningar bidrar studien med ny kunskap om hur GenAI används i akademiskt läsande och skrivande, samt hur teknologin kan minska språkliga barriärer och skapa mer likvärdiga villkor. Samtidigt väcker resultaten frågor om plagiat, beroende och ägarskap över kunskap.

Utveckling av AI-literacy framträder som viktig för andraspråksstudenter, inte minst i svensk lärarutbildning där många har svenska som andraspråk. Studien ger implikationer gällande lärares medvetenhet, kunskap och arbete med GenAI ut andraspråksstudenters perspektiv. Med medvetenhet om GenAI:s möjligheter att agera stöd för språklig utveckling, förståelse och självständighet kan lärare på lärarutbildningen aktivt arbeta för att minska språkliga barriärer och skapa mer likvärdiga villkor för andraspråksstudenters möjlighet att lära. Med ökad kunskap om utmaningar med användning av GenAI kan det viktiga utvecklingsarbetet med att ta fram tydliga riktlinjer och även utvecklandet av undervisningsformer som stödjer en reflekterad och aktiv användning av GenAI drivas på såväl kurs – som programnivå.

Här blir behovet tydligt av riktlinjer, etisk vägledning och undervisningsformer som stödjer en reflekterad och aktiv användning av GenAI. Studien visar att GenAI kan bidra till mer inkluderande

förutsättningar, men också att ojämlik tillgång till AI-literacy riskerar att förstärka befintliga skillnader i utbildningen.

Referenser

- Barrot, J. (2023). Using ChatGPT for second language writing: Pitfalls and potentials. *Assessing Writing*, 57, 100745. doi: 10.1016/j.asw.2023.100745
- Biesta, G. (2007). Education and the democratic person: Towards a political understanding of democratic education. *Teachers College Record*, 109(3), 740–769. doi: 10.1177/016146810710900302
- Biesta, G., & Tedder, M. (2006). *How is agency possible? Towards an ecological understanding of agency-as-achievement*. (Working Paper 5, s. 1–28). The Learning Lives Project. <https://orbilu.uni.lu/handle/10993/13718>
- Bonsu, E., & Baffour-Koduah, D. (2023). From the consumers' side: Determining students' perception and intention to use ChatGPT by Ghanaian higher education students. *Journal of Education, Society & Multiculturalism*, 4. doi: 10.2478/jesm-2023-0001
- Bozkurt, A., Xiao, J., Lambert, S., Pazurek, A., Crompton, H., Koseoglu, S., Farrow, R., Bond, M., Nerantzi, C., Honeychurch, S., Bali, M., Dron, J., Mir, K., Stewart, B., Costello, E., Mason, J., Stracke, C. M., Romero-Hall, E., Koutropoulos, A., Toquero, C. M., & Jandrić, P. (2023). Speculative futures on ChatGPT and generative artificial intelligence (AI): A collective reflection from the educational landscape. *Asian Journal of Distance Education*, 18(1), 53–130. <https://www.asianjde.com/ojs/index.php/AsianJDE/article/view/709/394>
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3, 77-101.
- Cerratto Pargman, T., Sporrang, E., Farazouli, A., & McGrath, C. (2024). Beyond the hype: Towards a critical debate about AI chatbots in Swedish higher education. *Högre utbildning*, 14, 74–81. doi: 10.23865/bu.v14.6243

- Chan, C. K. Y. (2023). Is AI Changing the Rules of Academic Misconduct? An In-depth Look at Students' Perceptions of "AI-giarism." *arXiv.Org, abs/2306.03358*. doi: 10.48550/arXiv.2306.03358
- Chen, X., Bear, E., Hui, B., Santhi-Ponnusamy, H., & Meurers, D. (2022). Education theories and AI affordances: Design and implementation of an intelligent computer-assisted language learning system. In *Artificial Intelligence in Education, AIED 2022*. Springer.
- Daniel, S., Pacheco, M., Smith, B., Burriss, S., & Hundley, M. (2023). Cultivating writerly virtues: Critical human elements of multimodal writing in the age of artificial intelligence. *Journal of Adolescent & Adult Literacy*, 67, 1–7. doi: 10.1002/jaal.1298
- Fitria, T. N. (2021). Quillbot as an online tool: Students' alternative in paraphrasing and rewriting of English writing. *Englisia: Journal of Language, Education, and Humanities*, 9(1), 183-196.
- Flick, U. (2018). *An introduction to qualitative research* (6e uppl.). SAGE Publications.
- Gibson, J. J. (1986). *The ecological approach to visual perception*. Erlbaum.
- Gray, D. E. (2022). *Doing research in the real world* (5e uppl.). SAGE Publications.
- Heugh, K., French, M., Arya, V., Pham, M., Tudini, V., Billinghamurst, N., Tippet, N., Chang, L.-C., Nichols, J., & Viljoen, J. (2022). Multilingualism, translanguaging and transknowledging: Translation technology in EMI higher education. *AILA Review*, 35, 89–127. doi: 10.1075/aila.22011.ben
- Hutchby, I. (2001). Technologies, texts and affordances. *Sociology*, 35(2), 441–456. doi: 10.1177/S0038038501000219
- Kalantzis, M., & Cope, B. (2025). Literacy in the Time of Artificial Intelligence. *Reading Research Quarterly*, 60(1), Article e591. doi: 10.1002/rrq.591
- Koralage, T., Choi, J., & Cross, R. (2023). Leveraging L2 academic writing: Digital translanguaging in higher education. *TESOL in Context*, 31(2). doi: 10.21153/tesol2023vol31no2art1739

- Krumsvik, R. J. (2024). Artificial intelligence, education and the professional perspective. *Nordic Journal of Digital Literacy*, 19(2), 55–63. doi: 10.18261/njdl.19.2.1
- Lankshear, C., & Knobel, M. (2006). *New Literacies: everyday practices and social change*. Open University Press.
- Lennartson-Hokkanen, I. (2016). *Organisation, attityder, lärandepotential: Ett skrivpedagogiskt samarbete mellan en akademisk utbildning och en språkverkstad* [Doktorsavhandling, Stockholms universitet]. <https://su.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A898801>
- Long, D., Blunt, T., & Magerko, B. (2021). Co-designing AI-literacy exhibits for informal learning spaces. *Proceedings of the ACM on Human-Computer Interaction*, 5(CSCW2). doi: 10.1145/3476034.
- Mahapatra, S. (2024). Impact of ChatGPT on ESL students' academic writing skills: A mixed methods intervention study. *Smart Learning Environments*, 11. doi: 10.1186/s40561-024-00295-9
- Nazari, N., Shabbir, M., & Setiawan, R. (2021). Application of artificial intelligence powered digital writing assistant in higher education: Randomized controlled trial. *Heliyon*, 7, e07014. doi: 10.1016/j.heliyon.2021.e07014
- Ng, D. T. K., Leung, J., Chu, S., & Shen, M. (2021). Conceptualizing AI-literacy: An exploratory review. *Computers and Education: Artificial Intelligence*, 2, 100041. doi: 10.1016/j.caeai.2021.100041
- Norman, D. A. (1990). *The design of everyday things*. Doubleday.
- Ou, W., Stöhr, C., & Malmström, H. (2024). Academic communication with AI-powered language tools in higher education: From a post-humanist perspective. *System*, 121, 1–14. doi: 10.1016/j.system.2024.103225
- Schunk, D. H., & Zimmerman, B. J. (2003). Self-regulation and learning. In W. M. Reynolds & G. E. Miller (Eds.), *Handbook of psychology: Educational psychology* (pp. 59–78). John Wiley & Sons.

- Sperling, K., Stenberg, C.-J., McGrath, C., Åkerfeldt, A., Heintz, F., & Stenliden, L. (2024). In search of artificial intelligence (AI) literacy in teacher education: A scoping review. *Computers and Education Open*, 6, 100169. doi: 10.1016/j.caeo.2024.100169
- Sun, Q. (2023). Can and should artificial intelligence be applied in source use practices? A SWOT analysis. *Journal of Academic Writing*, 14(1), 24–42. doi: 10.18552/joaw.v14i1.1055
- Warschauer, M., Tseng, W., Yim, S., Webster, T., Jacob, S., Du, Q., & Tate, T. (2023). The affordances and contradictions of AI-generated text for writers of English as a second or foreign language. *Journal of Second Language Writing*, 62, 101071. doi: 10.1016/j.jslw.2023.101071
- Zhao, X. (2023). Leveraging artificial intelligence (AI) technology for English writing: Introducing Wordtune as a digital writing assistant for EFL writers. *RELC Journal*, 54(3), 890–894. doi: 10.1177/00336882221094089